

Preot Florin Bucescu

Vasile Spătărelu

JERTFA LAUDEI

Liturghie psaltică în glasul III și
prelucrarea corală la două și trei voci

Prefață

Programul nostru editorial a inclus în ultimii ani, alături de cărțile de învățătură ortodoxă și de zidire sufletească, lucrări de muzică bisericească, pentru a relua tradiția de odinioară și pentru a contribui la educația religioasă a tinerelor generații de slujitori și de credincioși ai Bisericii. Misiunea prin cântare și, în general prin mijloace artistice de comunicare a credinței, are darul de a aprobia pe oameni de Dumnezeu descooperindu-le frumusețea ca participare la propria lor mântuire.

În „Cuvântul înainte” la volumul *Învățarea cântărilor Sfintei Liturghii* (Trinitas, Iași, 1998), I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei arăta că «setea de muzică liturgică reprezintă o mare binecuvântare, iar din acest motiv tinerii trebuie ajutați să învețe mai ușor muzica sacră, întrucât aceasta îl susține pe om la rugăciune și-l pregătește pentru întâlnirea cu Dumnezeu – iubitorul de oameni».

Patrimoniul muzicii liturgice din Moldova cuprinde cântările tradiționale moștenite de la ctitorii psaltichiei românești, Macarie Ieromonahul, Anton Pann și Dimitrie Suceveanu, cât și creațiile religioase mai noi, răsărite din trunchiul vechi, dar viguros al artei vocale, împlinind astfel cuvintele prorocului David: „*Cântați Domnului cântare nouă, cântați Domnului tot pământul!*” (Psalm 95, 1). Pentru a sublinia importanța cântării psaltice tradiționale în actualitate, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a reafirmat, cu puțin timp în urmă, îndemnul ca toți credincioșii să participe activ la Sfânta Liturghie prin cântarea omofonă și, astfel, «*viața liturgică să fie revigorată prin conștientizarea credincioșilor mireni că ei nu doar "asistă" la oficierea Sfintei Liturghii, ci, în calitatea lor de membri ai poporului lui Dumnezeu și ai preoției universale (I Petru 2, 9), dobândite la Botez și Mirungere, sunt participanți activi la actul liturgic prin răspunsurile pe care le dau în dialog cu preotul slujitor*» (Decizia 2405/2 iulie 2004).

Volumul de față, intitulat «*Jertfa Laudei. Liturghia psaltică în glasul III și prelucrarea corală la două și trei voci*», are drept autori pe Preotul conf. Florin Bucescu și pe compozitorul Vasile Spătărelu, de la Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, primului apartinându-i crearea melodiilor, iar celui de-al doilea prelucrările corale ale acestora. Lucrarea a fost compusă între anii 1997-2005 și este de un real folos, atât grupurilor corale care cântă pe o singură voce (eventual cu ison), cât și corurile armonico-polifonice pe două și trei voci egale. Maestrul Vasile Spătărelu își propuse să scrie și o variantă la 4 voci mixte care să fie interpretată de vocile de Sopran, Alto, Tenor și Bas, dar moartea prea

timpurile l-a răpit dintre noi în ajunul sărbătorii *Bunevestiri* din anul 2005, iar lucrarea a rămas neterminată. Este necesară mențiunea că melodica acestei liturghii respectă cu fidelitate canoanele muzicale specifice glasului al treilea. Răsărită din tezaurul tradiției muzicale românești, lucrarea contribuie la diversificarea și îmbogățirea repertoriului formațiilor corale care cântă în cafas pe mai multe voci sau la strană, pe o singură voce. De asemenea, cântările monodice sau prelucrările corale pot fi interpretate cu mult folos duhovnicesc în școli și universități, întrucât sunt ușor de învățat și nu pun probleme vocale greu de rezolvat.

Recomandăm călduros această lucrare de muzică bisericescă tuturor celor care iubesc podoaba casei lui Dumnezeu și doresc să-L preamărească în armonii și cântări noi.

Editura TRINITAS

Tradiția cântării bizantine în Moldova

Cântarea bisericească de origine bizantină a înfrumusețat slujbele religioase din bisericile de mir și mănăstirile Moldovei încă din cele mai vechi timpuri. Documente muzicale păstrate din vremea lui Alexandru cel Bun și a urmașilor acestuia atestă cele afirmate mai sus. Astfel, la Mănăstirea Putna, un *Antologhion* muzical (nr. 56/544/576-P₂) provine de la Mănăstirea Neamț, unde a fost scris probabil în prima jumătate a secolului al XIV-lea. Stihirarul din acest *Antologhion* a fost adus de la Neamț și utilizat la strana Mănăstirii Putna de monahii care s-au strămutat ca să viețuiască în citoria Marelui și Sfântului Voievod Ștefan cel Mare.

Copiștii și psalții putneni au preluat cântările bizantine din *Antologhionul* menționat și au alcătuit în secolul al XVI-lea alte colecții muzicale, la fel de importante. Dintre acestea, în ultimele trei decenii ale veacului XX, cercetătorii români — Gh. Ciobanu, Marin Ionescu, Grigore Panțiru și Titus Moisescu — au descoperit unsprezece, unele păstrându-se în țară (Putna, Dragomirna, Iași, București), iar altele în străinătate (Moscova, Sofia, Leipzig, Mănăstirea Leimonos din Lesbos)¹.

Vestita școală muzicală de la Mănăstirea Putna, apreciată în toate țările ortodoxe, a contribuit la îmbogățirea tezaurului muzical românesc și universal. Evstatie Protopsaltul și Dometian Vlahul sunt principalii reprezentanți ai acestei școli, care evidențiază încă o dată marea renaștere a Principatului Moldova în timpul domniei lui Ștefan cel Mare și a urmașilor acestuia din secolul al XVI-lea.

O altă înflorire muzicală s-a manifestat în Moldova, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și în cel următor, la Mănăstirea Neamț, având o mare putere de iradiere, concomitent cu mișcarea spirituală paisiană. Tot atunci, dar mai ales în secolul al XIX-lea, s-a dezvoltat un alt centru al muzicii bisericești, Iașul, care a contribuit substanțial la dezvoltarea cântării bisericești, servind drept model Moldovei și întregii țări timp de un veac și jumătate — adică până la reforma învățământului din 1948, reformă care a distrus cu brutalitate marea tradiție psalitică ieșeană. Inițiatorul și citorul școlii ieșene a fost Mitropolitul Veniamin Costachi, care a înființat Seminarul de la Socola (1803) — prima școală teologică din Moldova în limba română — și Școala de cântări bisericești (1805), susținând activitatea de traducere și publicare a Ieromonahului Macarie.

Personalitățile care au contribuit la înflorirea muzical-psalitică a Iașului sunt Nectarie Frimu, paharnicul Dimitrie Suceveanu, Ștefan Paltinescu, Gavriil Scriban, Gheorghe I. Dima, Grigore Gheorghiu, Teodor V. Stupcanu, Grigore Panțiru, iar în domeniul coral s-au remarcat Gh. Burada, Gavriil Musicescu, Titus Cerne, Antonin Ciolan, Al. Zirra, George Pascu, Alexandru Verdeș și alții. În cele patru decenii de

¹ Informații de dată recentă atestă descoperirea la Lvov a încă unui manuscris bizantin, reprezentativ pentru Școala de la Putna.

Siturgia psalitică

in glasul III în ga

Pr. conf. dr. Florin Bucescu

ECTENIA MARE

Glasul III $\ddot{\text{H}}$ $\text{ga} \phi \text{f}$

1.

A - min. Doam - ne, mi - lu - ieş - te.

2. A - min. Doam - ne, mi - lu - ieş - te.

3. Doam-ne, mi - lu - ieş - te. Doam-ne, mi - lu - ieş - te.

Doam-ne, mi - lu - ieş - te. Doam-ne, mi - lu - ieş - te.

4. Doam-ne, mi - lu - ieş - te. Doam-ne, mi - lu - ieş - te.

5. Doam-ne, mi - lu - ieş - te. Doam-ne, mi - lu - ieş - te.

6. Doam-ne, mi - lu - ieş - te. Doam-ne, mi - lu - ieş - te.

Doam - ne, mi - lu - ieş - te.

Doam - ne, mi - lu - ieş - te.

Prea Sfân - tă Năs - că - toa - re de Dum - ne - zeu,

Prea Sfân - tă Năs - că - toa - re de Dum - ne - zeu,

mi - lu - ieş - te - ne pre noi. Ti - e, Doa -

mi - lu - ieş - te - ne pre noi. Ti - e, Doam -

- mne.

A - min.

ne.

A - min.

ANTIFONUL I**Glasul III ॥ ga ॥***Allegro*

Sla - vă Ta - tă - lui și Fi - u - lui și Sfân - tu - lui Duh

Sla - vă Ta - tă lui și Fi - u - lui și Sfân - tu - lui Duh

și a - cum și pu - ru - rea și în ve - cii ve - ci - lor, A-min.

și a - cum și pu - ru - rea și în ve - cii ve - ci - lor, A-min.

Bi - ne - cu - vin - tea - ză, su - fle - te al meu pre Dom - nul.

Bi - ne - cu - vin - tea - ză, su - fle - te al meu pre Dom - nul.

Și toa - te ce - le din lă - un - trul meu nu - me - le cel Sfânt

Și toa - te ce - le din lă - un - trul meu, nu - me - le cel Sfânt

al - Lui. Bi - ne ești cu - vân - tat, Doam - ne.

al ____ Lui. Bi - ne ești cu - vân - tat, Doam - ne.

ECTENIA MICĂ

Glasul III ḡ ga

Doam-ne, mi - lu - ieş - te. Doam-ne, mi - lu - ieş - te.
 Doam-ne, mi - lu - ieş - te. Doam-ne, mi - lu - ieş - te.
 Prea Sfân - tă Năs - că - toa - re de Dum - ne - zeu,
 Prea Sfân - tă Năs - că - toa - re de Dum - ne - zeu,
 mi - lu - ieş - te - ne pre noi. Ti - e Doa - mne.
 mi - lu - ieş - te - ne pre noi. Ti - e, Doam - ne.
 A - min.

A - min.

